

Písňe: *Svítá* 339, 530, 285, 236, 697

Introit: *Žalm* 139,23-24

Čtení: *Kazatel* 3,1-8

Poslání: *Matouš* 6,32-34

Text kázání: *Filipským* 3,12-14

Nemyslím, že bych již byl u cíle anebo již dosáhl dokonalosti; běžím však, abych se jí zmocnil, protože mne se zmocnil Kristus Ježíš. Bratří, já nemám za to, že jsem již u cíle; jen to mohu říci: zapomínáje na to, co je za mnou, upřen k tomu, co je přede mnou, běžím k cíli, abych získal nebeskou cenu, již je Boží povolání v Kristu Ježíši.

„Jsem rozptýlen v časech, jejichž řád neznám, a bouřlivým neklidem jsou drásány mé myšlenky, vnitřnosti mé duše.“ Tak si ve svých „Vyznáních“ (*Confessiones* XI, 29, 39) posteskl sv. Augustin, když v nich přemítal o otázce *quid est tempus*. A je to právě konec starého a příchod nového roku, co také nám s železnou pravidelností připomíná, jak je naše bytí provázáno s časem – nebo, ještě přesněji, s *časy* v čísle množném, jak to trefně vystihnul biskup z Hippo Regia. Jak naši existenci nejde odpárat od minulosti, přítomnosti, budoucnosti. A také, jak právě ony umějí být ošidné, jak se mezi nimi člověk občas motá a ztrácí, jak se o něj perou jedna s druhou.

Autor starozákonní knihy *Kazatel*, jejíž výklad nás od loňského podzimu inspiruje při úterních biblických hodinách, čtenáři neustále staví před oči obraz člověka, který nemá šanci se v životě setkat s ničím jiným než s ustavičným střídáním, proměnlivostí a pomíjivostí. Jakmile jedno skončí, začíná něco jiného: „je čas rození i čas umírání, / čas sázet i čas trhat ...“ (*Kaz* 3,2). Budoucnost se dere na místo přítomnosti, aby ji vytlačila do minulosti. Tam ale vzápětí pospíchá i ona. Sotva člověku proběhne vědomím jeden děj, už obrací pozornost jinam a čeká, co přijde dál. Jednou s nadějí, podruhé s úzkostí. Veškeré stvoření bez výjimky, rychleji či pomaleji, podléhá zubu času. Jakmile něco povstane k životu, okamžitě se to vydává na cestu k zániku. Kolotání časů neposkytuje zrovna pevnou půdu pod nohama. A tak člověk krok za krokem téká neustálým „mezi“: Mezi tím, co bylo a co bude. Není divu, že v knize *Kazatel* z tohoto rozpoznání vyvěrá stesk po nepomíjejícím ...

Minulost, přítomnost, budoucnost – a jejich ošidnost. O nich ve své epištole *Filipským* přemítá i apoštol Pavel, když píše své „zapomínáje na to, co je za mnou, upřen k tomu, co je přede mnou, běžím k cíli“ (v. 14). Tři různé časy, kterým apoštol přikládá různou váhu.

Začíná od *minulosti* – ani my bychom asi nepostupovali jinak. Ale jak přitom zůstat vnitřně pravdiví? To, co jsme schopni si pamatovat, totiž není žádný videozáznam. Souvislá stopa uplynulého času prostě neexistuje – úsilí dějepisců navzdory. Všední chvíle života si vybavíme jen v hodně matných obrysech – pokud vůbec. Na otázku, co jsem měl k obědu přesně před rokem, odpověď nejspíš nenajdu. Štěpnou historiku, zažitou ať v reálu nebo sledovanou v povedeném filmu, vyprávím i po desetiletích – a detaily jsou rok od roku barvitější :-). Nicméně zrekonstruovat celý svůj život, věrně zachytit „jak to bylo doopravdy“, je pro nás neuskutečnitelné – i když jsme to byli právě my, kdo ho žili. Protože minulost už prostě není. Vypadla z řádu bytí. Rozbila se a nám z ní zůstaly jen střepy.

Když ovšem apoštol píše, že „zapomíná na to, co je za ním“, není to jen povzdech nad selektivností naší paměti. On v tom zapomínání spatřuje cosi pozitivního. Jak to myslí? Člověk nemusí být psychoterapeut, aby odhadl, že na nedobré je někdy prostě *lepší zapomenout*. Osobně tomu říkám „milosrdná paměť“. Vzpomínat na špatné časy, ať ke mně přišly bez pozvání, nebo jsem je sám vyprodukoval, rozdírá staré rány. A to hojení rozhodně neprospívá. Jak se s básnickou nadsázkou zpívá v jedné pubrockové písni: „Milióny mejdanů a srdcí zlomenejch, / noci plný démonů a propocenejch cejch. / Samý velký chyby a vostrý omyly, / když si na to vzpomenu, tak by mě vomyli“ (Karel Malík).

Stejně nezdravé ovšem může být, když člověk naopak ustrne v poloze „Jó, to bejvaly zlatý časy ...“ V *Listu Filipským* Pavel vzdoruje právě tomuto sebeklamu. V předchozích verších třetí kapitoly (v. 5-6) se rozepsal o svém někdejší životě: o rodovém původu bez vady na kráse („Hebrej z Hebrejů z pokolení Benjamínova“), o stoprocentním dodržování Mojžíšova zákona („spravedlnost bez úhony“), o odhodlání prosazovat Hospodinovu věc („horlivec“). A pak to přijde: „Ale cokoliv mi bylo *ziskem*, to jsem pro Krista odepsal jako *ztrátu*. A vůbec všechno pokládám za ztrátu, neboť to, že jsem poznal Ježíše, svého Pána, je mi nade všechno. Pro něho jsem všechno ostatní odepsal a pokládám to jen za (bez)cenné

smetí“ (v. 7n). Teprve pod zorným úhlem Boží blízkosti v Kristu se plně vyjevuje ta bytostná nedokonalost a nedokonavost našich usilování, tužeb, ambicí, sebeospravedlňování. I kdybychom se sebevíc snažili a stylizovali, naše existence zůstane jen cetkou, když ji nezavrší Bůh sám.

Proto se apoštol „upírá k tomu, co je před ním“. K tomu, v čem člověk nemůže být doma, protože to *ještě* není (stejně jako minulost *už* není), co si zatím neměl příležitost osahat, na co teprve čeká. V *budoucnosti* je prostě možnost a šance. Otevřenost věcem přístím osvobozuje ze zakletí do minulosti – ať démonizované nebo idealizované. Proto jeden z nejvlivnějších římsko-katolických teologů dvacátého století Karl Rahner v této souvislosti neváhal použít metaforické zkratky „Bůh je absolutní budoucnost“. Proto evangelický teolog Milan Balabán vybízel „k zápasu o budoucí, jež jediné může zachránit před zpopelněním totální minulostí“ (*Tázání po budoucím*, s. 55).

Minulá zkušenost mě sice mohla něčím dobrým vyzbrojit nebo něčím nedobrym naopak poznamenat, ale každopádně už je pryč. Naopak budoucí je to, o čem toho moc nevím, ale co rozhodně mám ještě před sebou. Do budoucnosti smím promítat své sny, své tužby a naděje. Je to ona, kdo mi umožňuje vymezit se vůči minulému. Když se upřu k ní, nemusím žít v otroctví všudypřítomné absurdity. Jistě, to vše jen pod podmínkou, že stejně jako minulost nebudu ani budoucnost démonizovat nebo idealizovat – utopizovat iluzí nezadržitelně „radostných zítřků“ nebo naopak dystopizovat vidinou orwellovských konců. Jen pod podmínkou, že budoucnost chápu *vánočně*. Vánočně – tedy jako čas přicházení Božího k nám poztráceným „v časech, jejichž řád neznáme“.

Teprve od věcí přístích se apoštol Pavel nakonec dostává k *přítomnosti*. Tu vystihují jeho slova: „Běžím směrem k cíli, k (té) vítězné odměně nahoře, již je Boží pozvání v Kristu Ježíši“. Pohled upřený k budoucnu kristovskému zkrátka životu propůjčuje dynamiku. Dává ho do pohybu: „Běžím“. Je pravdou, že někdo pobíhá sem a tam celý život, a nakonec stejně nikam nedorazí. To vánočně chápané příští ovšem člověka nejen rozhýbává, ale i motivuje a správně orientuje: „směřem k cíli, k odměně“ či ceně pro vítěze ve sportovním klání“ – to je nejvlastnější význam řec. *brabeion*. A tak v posledku budoucnost přítomnou existenci proměňuje z cetky v kvalitu: tou cenou pro vítěze je „pozvání“ (řec. *klésis*) v Kristu do blízkosti Boží.

Končí někdy tento přítomný běh života víry? Jistě. Autor *Druhého listu Timoteovi* vkládá do úst apoštola Pavla slova: „Přišel čas mého odchodu. Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokončil, víru zachoval“ (2 *Tm* 4,6n). Obrazně řečeno, do cíle běžíme do poslední chvíle – i když v reálu by nám to srdce, klouby, plíce třeba už nedovolily ... Cíl je zkrátka pořád před námi – duchod neduchod, nemoc nenemoc. Ta má oblíbená pubrocková písnička končí slokou: „Až tohle všechno skončí, tak se otočím, / na to, co mám za sebou, a pak si poskočím. / Pak se týhle době spolu budem smát, / v pohodě a v hrobě, nemusíš se bát“ (Karel Malík). To definitivní Boží pozvání k sobě totiž umožňuje nadhled nejen nad ošidností časů ale i nad vlastní konečností. A navíc náš život uceluje do souvislého *příběhu* – do příběhu spásy. Právě toto završení překonává naši „rozptýlenost“ a ztracenost „v časech, jejichž řád neznáme“ – a to, Bohu díky, jednou provždy. „Nemusíš se bát.“

Amen.